

Foreldelse og søksmålsfrister i entrepriseretten

I lys av nyere høyesterettspraksis

Are Hunskaar og Lars Øverby
Medlemsmøte Norsk Forening for Bygge- og Entrepriserett
11. mars 2014

- Del 1 – Rt. 2013 s. 1476
 - Starttidspunktet for foreldelsesfristen for avdrag
 - v/ Are Hunskaar

- Del 2 – Rt. 2013 s. 1303
 - Foreldelse og søksmålsfrister etter innstilling i forliksrådet
 - v/ Lars Øverby

Furumoen sykehjem

- Byggherrestyrt entreprise
 - Byggherre – Narvik kommune
 - Grunnarbeider – Brødrene Kiil AS
 - Enhetspriskontrakt basert på NS 8405
-
- Overtagelse skjedde 22. november 2007
 - Stevning ble tatt ut 22. november 2010
-
- Behandlet i HR 22.-23. oktober 2013

- Foreldelsesloven § 3 nr. 1,

Foreldelsesfristen regnes fra den dag da fordringshaveren tidligst har rett til å kreve å få oppfyllelse.

- NS 8405 pkt. 1

Er ikke annet avtalt, kan entreprenøren etter hvert som utførelsen skjer, kreve avdrag av kontraktssummen. Avdrag kan kreves på grunnlag av det som er utført, og det som er tilført byggeplassen av materialer og varer for å innbygges.

- Når starter foreldelsesfristen å løpe?

Avsnitt (44)

Foreldelsesloven inneholder enkelte bestemmelser som tar brodden av de mer urimelige utslag § 3 nr. 1 ville gi i visse situasjoner, men disse bestemmelsene er ikke aktuelle i denne saken. Lovens system viser altså at foreldelse er undergitt en utpreget positivrettslig regulering, uten rom for mer frirettslige overveielser om hva som vil være et praktisk eller hensiktsmessig utgangspunkt i det enkelte kontraktsforhold.

Avsnitt (45)

Brødrene Kiil har anført at foreldelsesfristen for krav relatert til arbeid som det er eller kunne ha vært krevd fremdriftsbetaling for, først løper fra tidspunktet for byggherrens overtakelse av hele kontraktsarbeidet i henhold til NS 8405 punkt 32.6, tillagt den betalingsfrist som måtte gjelde for sluttoppgjøret mellom partene. Fremdriftsbetaling som skjer før dette tidspunktet har, anføres det, en betinget og foreløpig karakter, og det vil by på praktiske problemer å skulle fremsette stadige krav om fremdriftsbetaling etter hvert som arbeidet skrider frem.

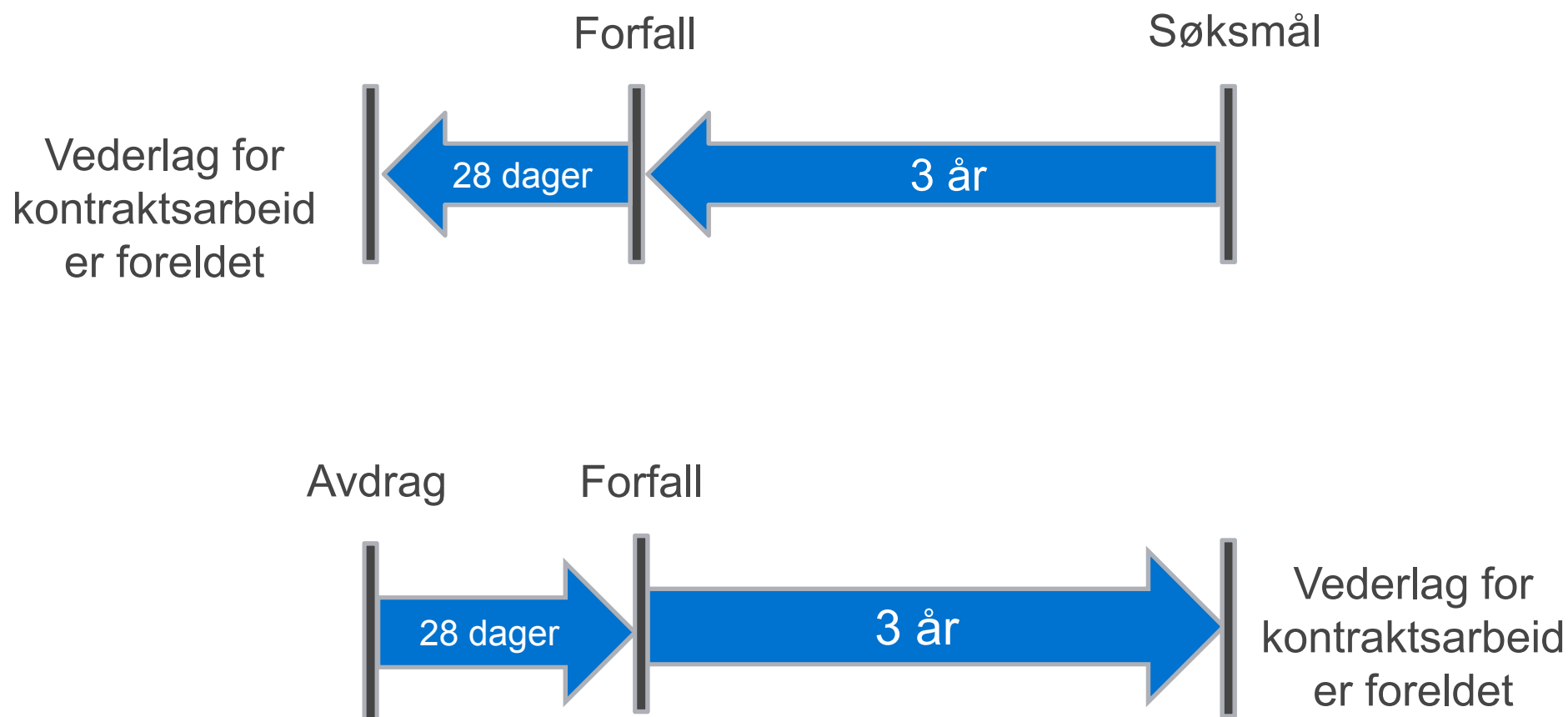
Avsnitt (46)

Jeg innser at en foreldelsesfrist med utgangspunkt i overtakelsen, tillagt betalingsfristen for slutfakturaen, nok kan by på praktiske fordeler. Men slik ordlyden er i foreldelsesloven § 3 nr. 1, og så absolutt som bestemmelsen i følge forarbeidene skal forstås, har jeg vanskelig for å se at dette kan være avgjørende. Det står fast at entreprenøren i henhold til NS 8405 punkt 28.1 har rett til å kreve avdragsbetaling for arbeid som alt er utført, før hele kontraktsarbeidet er avsluttet og skal overtas av byggherren.

Avsnitt (56)

Riktignok må bestemmelsen i NS 8405 punkt 28.1 annet ledd om at avdragsfaktura ikke skal sendes oftere enn hver måned, innebære at det ikke kan skje noen foreldelse før det er gått én måned siden siste faktura – altså slik at foreldelse for krav basert på arbeidet i denne månedsperioden først skjer fra den dag man er « kommet ut av skyggen » av fakturaen. For øvrig må imidlertid foreldelsesloven § 3 nr. 1 etter mitt skjønn innebære at foreldelse skjer etter hvert som arbeidet utføres – og da med utgangspunkt i en dag for dag-betraktning siden foreldelseslovens fristsystem legger opp til nettopp det.

Flertallets rettsregel - illustrasjon

Avsnitt (63)

*Dommer **Matheson**: Jeg ser annerledes enn førstvoterende på spørsmålet om når foreldelsesfristen for betalingskrav etter Norsk Standard 8405:2004 punkt 28.1 første ledd starter å løpe. Etter mitt syn er slike avdragsnotaer rene à kontokrav. Denne type avregninger – og tilsvarende avregninger som entreprenøren har hatt adgang til å foreta – kan slik NS 8405 er innrettet, ikke danne grunnlag for foreldelse.*

Avsnitt (75)

Den gjennomgangen jeg når har foretatt, viser at retten til fakturering av avdrag på kjøpesummen bygger på mekanismer som er uløselig knyttet opp mot rettigheter under sluttoppgjøret og dermed forfallstiden for sluttnotaen. Det er først på dette tidspunktet at entreprenørens rett til oppfyllelse av kjøpesummen etter mitt syn manifesterer seg i foreldelseslovens forstand.

Avsnitt (77)

Særlig den rettskraftproblematikk som dom for betalingsplikt etter en foreløpig avdragsnota vil reise ved det senere sluttoppgjøret, taler under den aktuelle kontrakten mot en løsning med løpende foreldelse og tilsvarende behov for løpende fristavbrytelser.

Avsnitt (61)

...spørsmålet om foreldelse [har] ... budt på tvil.

- Noen refleksjoner
- Praktiske utfordringer
- Noen juridiske utfordringer
- Mulige løsninger

- Del 2 – Rt. 2013 s. 1303
 - Foreldelse og søksmålsfrister etter innstilling i forliksrådet
 - v/ Lars Øverby

Foreldelse og søksmålsfrister etter innstilling i forliksrådet

- Partenes frister etter sluttoppgjøret
 - Foreldelse
 - Søksmålsfristene
 - NS 8405 punkt 26.3: Åtte måneder etter overtakelse (entreprenør)
 - NS 8405 punkt 26.2: Seks måneder etter oppmannsavgjørelse (begge)
 - Avbrytes gjerne med forliksklage
- Hva blir konsekvensene dersom saken innstilles i forliksrådet?
 - For foreldelse
 - 1 års virkning
 - For søksmålsfristene?
 - 1 års virkning?
 - 3 måneders virkning?
 - Endelig avbrutt ved forliksklage?
 - Forliksklagens fristavbrytende virkning opphører ved innstillingen?

- (1) De virksomheter som følger av annen lovgivning av at søksmål er reist, inntre når prosesskrivet som reiser saken eller inndrar kravet, er sendt, slik at fristen er avbrutt etter domstolloven § 146. For krav som settes fram i rettsmøte, inntre virkningen når kravet settes fram.
- (2) Når foreldelse er avbrutt ved forliksklage, opphører denne virkningen dersom stevning, eller eventuelt forliksklage, ikke er sendt til retten innen ett år fra forliksrådet innstilte behandlingen av saken.
- (3) Hvis søksmålet avvises eller ellers ender uten dom, og saksøkeren ikke er vesentlig å bebreide for dette, er virkningen etter første ledd fortsatt i kraft hvis kravet reises i nytt søksmål innen tre måneder fra kjennelsen ble forkynt for saksøkeren. Mot oversitting av tremånedersfristen kan det ikke gis oppfriskning.

- Forliksklage avbryter foreldelse
 - Foreldelsesloven § 15

- Ved innstilling - virkningen varer i 1 år
 - Tvisteloven § 18-3 (2)

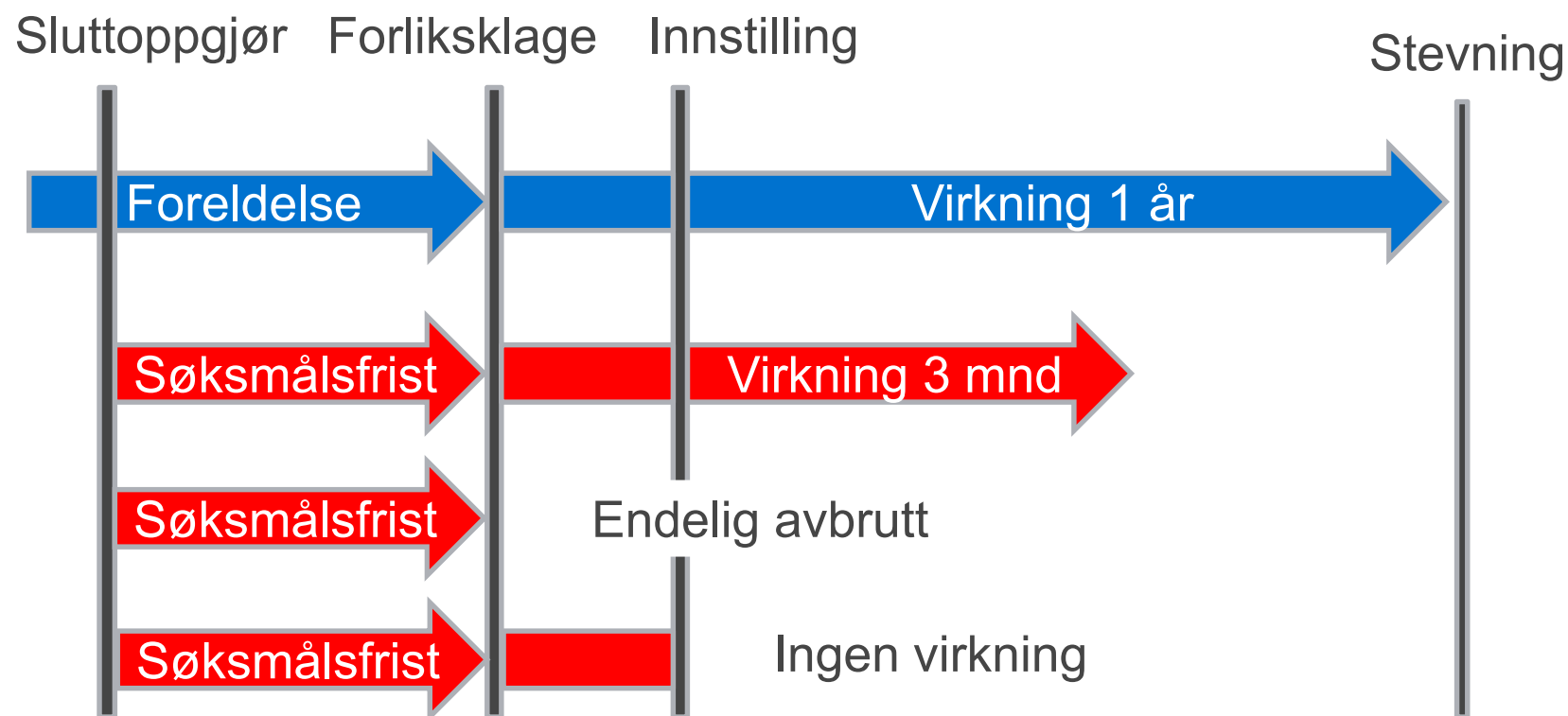
- 1 år fra innstillingstidspunktet eller forkynnelestedstidspunktet?
 - Rt. 2013 s. 1516 - innstillingstidspunktet

- Opprinnelig foreldelsesfrist løper fortsatt
 - Rt. 1995 s. 568

- Rt. 2013 s. 1303
 - 1 års virkning for søksmålsfrist i arveloven § 19?
 - Nei - 3 måneders virkning– fra forkynneledstidspunktet
 - (20) "Ankeutvalget har kommet til at ettårsregelen i tvisteloven § 18-3 andre ledd må begrenses til avbrytelse av foreldelsesfrister i tilfeller hvor forliksrådet har innstilt behandlingen. Ved en motsatt løsning ville man sette til side en klar ordlyd som er uttrykkelig begrunnet i forarbeidene. For å unngå at forliksrådsbehandling skal kunne bli en felle for andre søksmålsfrister må man riktignok som en konsekvens av dette legge til grunn at tredje ledd får større praktisk betydning enn tvistemålsloven § 66 tredje ledd hadde. Men lovens ordlyd - «søksmålet avvises eller ellers ender uten dom» - er ikke til hinder for denne løsningen. Den er dermed anvendelig på andre søksmålsfrister."
 - Endring fra tvistemålsloven § 66 annet ledd som omfattet både foreldelse og søksmålsfrister

- Men hva med søksmålsfristene i NS?
- 1 års virkning?
 - Søksmålsfristen i NS må i så fall tolkes som en avtale om foreldelse
- Tre andre alternativer
 - 3 måneders virkning, jf. tvisteloven § 18-3 (3)
 - Søksmålsfristen er endelig avbrutt ved forliksklagen
 - Forliksklagens fristavbrytende virkning opphører ved innstillingen

Virkninger for søksmålsfrister

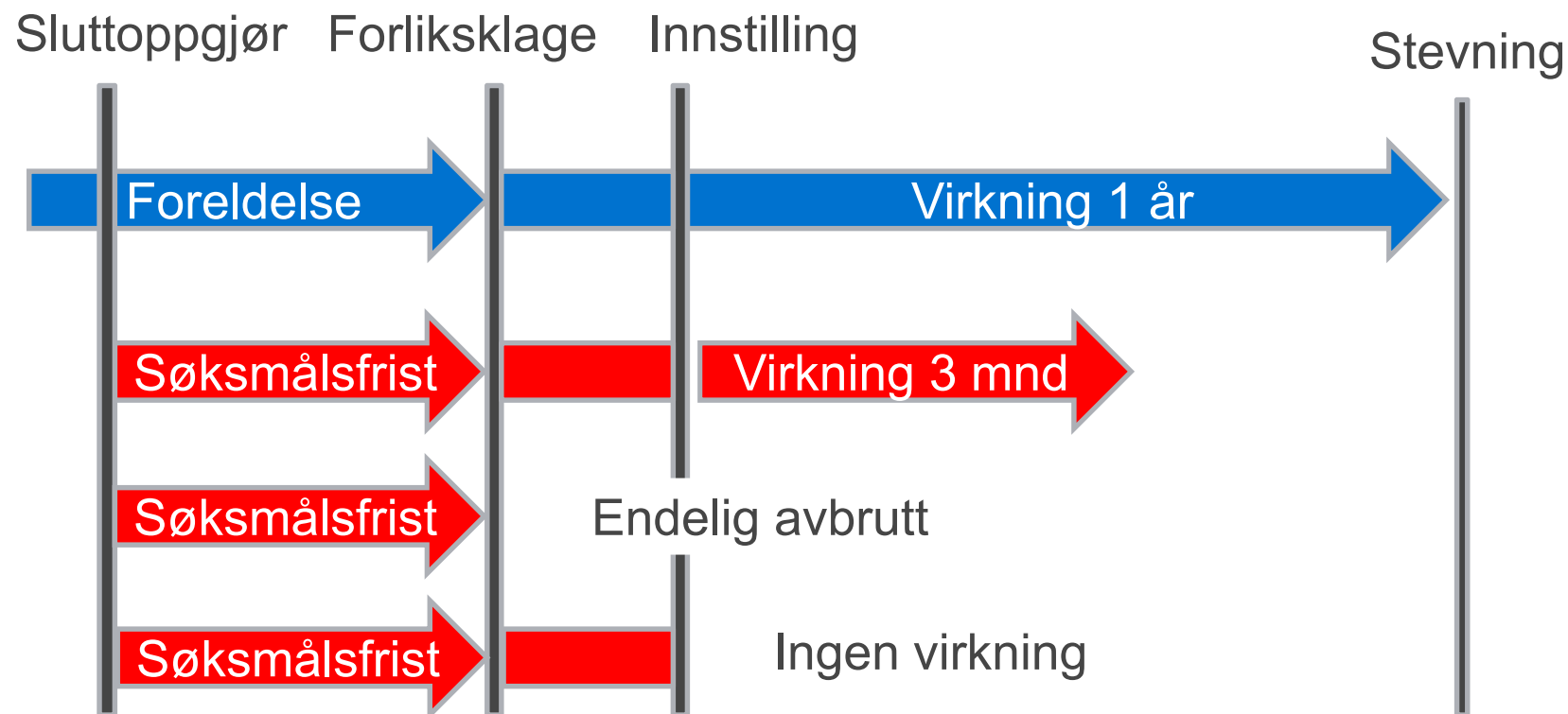

- § 18-3 (3) gjelder søksmålsfrister - også kontraktsbaserte?
- Ordlyd:
 - (1) De virksomheter som følger av annen lovgivning av at søksmål er reist, inntreffer når prosesskrivet som reiser saken[...] er sendt [...].
 - (3) Hvis søksmålet avvises eller ellers ender uten dom, og saksøkeren ikke er vesentlig å bebreide for dette, er virksomheten etter første ledd fortsatt i kraft hvis kravet reises i nytt søksmål innen tre måneder fra kjennelsen ble forkynt for saksøkeren. Mot oversitting av tremånedersfristen kan det ikke gis oppfriskning.

- NOU 2001:32 side 879:
 - "Det er ikke tilsiktet realitetsendringer, men bestemmelsen er forsøkt gitt en klarere og enklere utforming. Uttrykket «virkninger som følger av annen lovgivning» er ment å dekke det som ligger i uttrykket om virkninger etter den borgerlige rett i den nåværende § 66 første ledd, samt søksmålsfrister. Søksmålsfrister er det naturlig å karakterisere som prosessuelle frister. De faller dermed på siden av uttrykket om virkninger etter den borgerlige rett, men etter sikker praksis omfattes slike frister også av § 66."
- Side 880:
 - "Eksempler kan være søksmål om gyldigheten av generalforsamlingsvedtak i aksjeselskaper, jf aksjeloven § 5-23 (1) eller søksmål om oppsigelse i husleieforhold, jf husleieloven § 9-8 første ledd. For de sakstypene som behandles i forliksrådet er denne typen frister nokså upraktiske."
- Ot.prp nr. 51 (2004-2005) side 432:
 - "Første ledd har også betydning for særskilte søksmålsfrister i lovgivningen"

- Rt. 2013 s. 1303
 - Avsnitt 13: "Etter lovens ordlyd er det altså bare i forhold til foreldelse at en forliksklage bevarer sin fristavbrytende virkning i ett år etter at forliksrådet har innstilt behandlingen. For øvrig tilsier ordlyden i andre ledd at den fristavbrytende virkningen bortfaller etter tre måneder."
 - Avsnitt 20: "For å unngå at forliksrådsbehandling skal kunne bli en felle for andre søksmålsfrister må man riktignok som en konsekvens av dette legge til grunn at tredje ledd får større praktisk betydning enn tvistemålsloven § 66 tredje ledd hadde"
- Kildene omtaler kun lovbestemte søksmålsfrister
- Spørsmålet om kontraktsbaserte søksmålsfrister er fortsatt uavklart

Forutsatt utenfor anvendelsesområdet til § 18-3 – hva da?

Forutsatt utenfor anvendelsesområdet til § 18-3 – hva da?

- Virkning 3 måneder – analogisk anvendelse av § 18-3 (3)?
 - Systemhensyn – likestille lovfestede og avtalebaserte søksmålsfrister
 - Betenkelig?
- Søksmålsfristen endelig avbrutt ved forliksklagen?
 - Ordlyd i NS 8405 punkt 26.3 Entreprenørens søksmål: "ta de nødvendige skritt for å iverksette ordinær rettergang"
 - Har ingen egen regulering av innstilling i forliksrådet
- Forliksklagens fristavbrytende virkning opphører ved innstillingen?
 - Fristene løper som om forliksklage ikke var tatt ut
 - Forliksrådet kan på eget initiativ innstille saken
 - Rt. 2013 s. 1303: "[...] unngå at forliksrådsbehandling skal kunne bli en felle for andre søksmålsfrister [...]"

- Foreldelse
 - 1 år fra innstillingstidspunktet
- Søksmålsfrister
 - Lovbestemte – 3 måneder fra forkynneledstidspunktet
 - Kontraktsbaserte – uavklart
 - Mulige løsninger:
 - 3 måneders virkning
 - Endelig avbrutt ved forliksklagen
 - Forliksklagens fristavbrytende virkning opphører ved innstillingen

Takk for oss

*Are Hunskaar og Lars Øverby
Medlemsmøte Norsk Forening for Bygge- og Entrepriserett
11. mars 2014*